Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 30 stycznia 2014 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca sądowa w sprawach karnych — Dyrektywa 2004/80/WE — Artykuł 12 — Kompensata dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy — Sytuacja czysto krajowa — Oczywisty brak właściwości Trybunału

W sprawie C-122/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale ordinario di Firenze (Włochy) postanowieniem z dnia 20 lutego 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 15 marca 2013 r., w postępowaniu:

Paola C.

przeciwko

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: A. Borg Barthet, prezes izby, M. Berger (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Paoli C. przez P. Pellegriniego, avvocato,

— w imieniu Królestwa Hiszpanii przez S. Centeno Huertę, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Republiki Włoskiej przez G. Palmieri oraz G. Palatiella, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Królestwa Niderlandów przez M.K. Bulterman, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez A.M. Rouchaud-Joët i F. Moro, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: włoski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o orzeczeniu w drodze postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 53 ust. 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 12 dyrektywy Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw (Dz.U. L 261, s. 15).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Paolą C. a Presidenza del Consiglio dei Ministri (kancelarią premiera rady ministrów) w przedmiocie odpowiedzialności tej ostatniej za niedokonanie przez Republikę Włoską transpozycji dyrektywy 2004/80 i szkody poniesionej z tego powodu przez Paolę C.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 7 i 11 dyrektywy 2004/80 mają następujące brzmienie:

„(7) Niniejsza dyrektywa ustanawia system współpracy w celu ułatwienia ofiarom przestępstw dostępu do kompensaty w sytuacjach transgranicznych […].

[…]

(11) Należy wprowadzić system współpracy między organami państw członkowskich w celu ułatwienia dostępu do kompensaty, w przypadkach gdy przestępstwo zostało popełnione w innym państwie członkowskim niż państwo będące miejscem zamieszkania ofiary”.

4 Artykuł 12 tej dyrektywy, znajdujący się w jej rozdziale II, zatytułowanym „Krajowe systemy kompensaty”, stanowi:

„1. Zasady w sprawie dostępu do kompensaty w sytuacjach transgranicznych ustanowione w niniejszej dyrektywie funkcjonują w oparciu o systemy państw członkowskich dotyczące kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy popełnionych na ich odpowiednich terytoriach.

2. Wszystkie państwa członkowskie zapewniają, że [by] ich przepisy krajowe przewidują [przewidywały] istnienie systemu kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy popełnionych na ich odpowiednich terytoriach, który gwarantuje sprawiedliwą i odpowiednią kompensatę dla ofiar.

Prawo włoskie

5 Transpozycji dyrektywy 2004/80 we Włoszech dokonano w szczególności w drodze decreto legislativo n. 204 attuazione della direttiva 2004/80/CE relativa all’indennizzo delle vittime di reato (dekretu ustawodawczego nr 204 wykonującego dyrektywę 2004/80/WE odnoszącą się do kompensaty dla ofiar przestępstw) z dnia 9 listopada 2007 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 261 z dnia 9 listopada 2007 r.). Dekret ten odsyła w zakresie materialnych przesłanek przyznania kompensaty przez państwo włoskie do ustaw specjalnych przewidujących formy kompensaty dla ofiar przestępstw popełnionych na terytorium kraju. Niemniej nie wszystkie rodzaje umyślnych przestępstw z użyciem przemocy są

objęte tymi ustawami specjalnymi. I tak nie istnieje ustawa specjalna, która gwarantowałaby sprawiedliwą i odpowiednią kompensatę w rozumieniu art. 12 dyrektywy 2004/80 dla ofiary przestępstwa związanego przemocą seksualną, takiego jakiego dotyczy postępowanie główne.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

6 Paola C. zażądała od sądu odsyłającego zasądzenia od Presidenza del Consiglio dei Ministri zapłaty na jej rzecz odszkodowania za szkodę określoną w wysokości 150 000 EUR, po ustaleniu, że odpowiedzialność tej ostatniej wynika z braku wykonania dyrektywy 2004/80.

7 W uzasadnieniu swojego żądania powódka w postępowaniu głównym podnosi, że była ofiarą aktu przemocy seksualnej popełnionego przez A.M. Ten ostatni został skazany między innymi na wypłacenie jej zaliczki na poczet odszkodowania w wysokości 20 000 EUR. A.M. jednak kwoty tej nie uiścił, w chwili skazania był już bowiem pozbawiony wolności, bez majątku, bezrobotny i bez mieszkania. Zdaniem Paoli C. po wyjściu na wolność A.M. nie będzie wypłacalny i zostanie wydalony z Włoch, w wyniku czego utraci ona wszelkie szanse na uzyskanie od niego sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty. Republika Włoska tymczasem nie przyjęła przepisów niezbędnych do zagwarantowania jej mimo wszystko sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty, naruszając obowiązek ciążący na tym państwie członkowskim na mocy art. 12 dyrektywy 2004/80.

8 Przed sądem odsyłającym Presidenza del Consiglio dei Ministri wnosi o odrzucenie powództwa jako niedopuszczalnego lub oddalenie go jako bezpodstawnego. Podnosi ona w szczególności, że celem dyrektywy 2004/80 jest uregulowanie wyłącznie kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy w sytuacjach transgranicznych, podczas gdy rozpatrywany czyn przestępny został popełniony na terytorium Włoch na szkodę obywatelki Włoch.

9 Sąd odsyłający uważa, że choć celem dyrektywy 2004/80 jest ustanowienie środków ułatwiających ofiarom przestępstw uzyskanie odszkodowania w sytuacjach transgranicznych i umożliwienie, aby ofiary przestępstw mogły się zawsze zwrócić do organu w państwie członkowskim ich zamieszkania, to art. 12 ust. 2 tej dyrektywy może być interpretowany w ten sposób, że zobowiązuje on państwa członkowskie do przyjęcia środków gwarantujących kompensatę dla ofiar wszystkich przestępstw umyślnych z użyciem przemocy. W tym wypadku Republika Włoska uchybiłaby swym zobowiązaniom, ponieważ jej przepisy krajowe przewidują system kompensaty ograniczony do niektórych czynów przestępnych, z wyłączeniem czynów popełnionych z użyciem przemocy seksualnej.

10 W tych okolicznościach Tribunale ordinario di Firenze postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy wykładni art. 12 dyrektywy 2004/80/WE należy dokonywać w ten sposób, iż przepis ten pozwala państwom członkowskim, aby przewidziały kompensatę dla ofiar niektórych kategorii przestępstw umyślnych lub z użyciem przemocy, czy też w ten sposób, iż wymaga on od państw członkowskich, aby w wykonaniu wspomnianej dyrektywy ustanowiły system kompensaty dla ofiar wszystkich przestępstw umyślnych lub z użyciem przemocy?”.

W przedmiocie właściwości Trybunału

11 Należy przypomnieć przede wszystkim, że dyrektywa 2004/80, jak wynika z jej motywu 7, „ustanawia system współpracy w celu ułatwienia ofiarom przestępstw dostępu do kompensaty w sytuacjach transgranicznych”. Motyw 11 tej dyrektywy wyjaśnia w tym kontekście, że „[n]ależy wprowadzić system współpracy między organami państw członkowskich w celu ułatwienia dostępu do kompensaty, w przypadkach gdy przestępstwo zostało popełnione w innym państwie członkowskim niż państwo będące miejscem zamieszkania ofiary”.

12 Trybunał podkreślił również, że dyrektywa 2004/80 przewiduje kompensatę tylko i wyłącznie w przypadku umyślnego przestępstwa z użyciem przemocy, popełnionego w innym państwie członkowskim aniżeli będące miejscem stałego zamieszkania ofiary (wyrok z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie C-467/05 Dell'Orto, Zb.Orz. s. I-5557, pkt 59).

13 W ramach postępowania głównego z postanowienia odsyłającego wynika natomiast, że Paola C. była ofiarą umyślnego przestępstwa z użyciem przemocy popełnionego na terytorium państwa członkowskiego, w którym zamieszkuje, to jest w Republice Włoskiej. W konsekwencji sytuacja, której dotyczy postępowanie główne, nie jest objęta zakresem zastosowania dyrektywy 2004/80, lecz wyłącznie zakresem prawa krajowego.

14 Tymczasem w sytuacji czysto krajowej Trybunał co do zasady nie jest właściwy, by orzekać w przedmiocie pytania zadanego przez sąd odsyłający.

15 Co prawda zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nawet w takiej sytuacji Trybunał może dokonać żądanej wykładni, gdy prawo krajowe wymaga od sądu odsyłającego, w postępowaniach takich jak postępowanie główne w niniejszej sprawie, umożliwienia obywatelom krajowym skorzystania z takich samych praw, jakie w tej samej sytuacji przysługiwałyby na mocy prawa Unii obywatelowi innego państwa członkowskiego (zob. w szczególności wyrok z dnia 21 lutego 2013 r. w sprawie C-111/12 Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia i in., pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo). Trybunał nie ma jednak obowiązku podjęcia takiej inicjatywy, jeżeli z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie wynika, by sąd odsyłający faktycznie miał taki obowiązek (zob. podobnie wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-245/09 Omalet, Zb.Orz. s. I-13771, pkt 17, 18).

16 W ramach podziału kompetencji między sądami Unii a sądami krajowymi Trybunał powinien bowiem brać pod uwagę wskazany w postanowieniu odsyłającym kontekst faktyczny i prawny, w który wpisują się pytania prejudycjalne (wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawach połączonych od C-378/07 do C-380/07 Angelidaki i in., Zb.Orz. s. I-3071, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

17 W niniejszej sprawie wystarczy jednak stwierdzić, że chociaż Komisja Europejska w uwagach pisemnych twierdziła, że obowiązek taki wynika z włoskiego prawa konstytucyjnego, z samego postanowienia odsyłającego nie wynika, że prawo włoskie wymaga od sądu odsyłającego umożliwienia Paoli C. skorzystania z takich samych praw, jakie w tej samej sytuacji przysługiwałyby na mocy prawa Unii obywatelowi innego państwa członkowskiego.

18 Należy więc stwierdzić, że na podstawie art. 53 ust. 2 regulaminu postępowania Trybunał jest w sposób oczywisty niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie przedstawione przez Tribunale ordinario di Firenze.

W przedmiocie kosztów

19 Dla stron postępowania głównego niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania głównego, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) postanawia, co następuje:

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest w sposób oczywisty niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie przedłożone przez Tribunale ordinario di Firenze (Włochy).

Podpisy